

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a opta)

10 martie 2011 *

În cauza C-516/09,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberster Gerichtshof (Austria), prin decizia din 24 noiembrie 2009, primită de Curte la 11 decembrie 2009, în procedura

Tanja Borger

împotriva

Tiroler Gebietskrankenkasse,

CURTEA (Camera a opta),

compusă din domnul K. Schiemann (raportor), președinte de cameră, doamna A. Prechal și domnul E. Jarașiūnas, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,
grefier: domnul A. Calot Escobar,

* Limba de procedură: germana.

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru doamna Borger, de H. Burmann, P. Wallnöfer și R. Bacher, Rechtsanwälte;
- pentru guvernul austriac, de doamna C. Pesendorfer, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de domnii V. Kreuzschitz și M. Van Hoof, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea noțiunii „lucrător salariat” în sensul articolului 1 litera (a) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996

(JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1606/98 al Consiliului din 29 iunie 1998 (JO L 209, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 5, p. 76, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71”).

- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Borger, pe de o parte, și Tiroler Gebietskrankenkasse, pe de altă parte, având ca obiect refuzul acesteia din urmă de a îi acorda doamnei Borger alocația pentru îngrijirea copilului în decursul celor șase luni suplimentare de concediu fără plată de care a beneficiat la expirarea perioadei legale de doi ani după nașterea copilului său.

Cadrul juridic

Reglementarea Uniunii

- 3 Articolul 1 din Regulamentul nr. 1408/71 prevede că, în sensul acestui regulament:

„[...]”

- (a) «lucrător salariat» și «lucrător care desfășoară o activitate independentă» înseamnă:

- (i) orice persoană care este asigurată în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative continue împotriva unuia sau mai multor evenimente neprevăzute corespunzătoare ramurilor unui regim de asigurări sociale care se aplică lucrătorilor salariați sau lucrătorilor care desfășoară activități independente ori printr-un regim special pentru funcționari;

- (ii) orice persoană care este asigurată, cu titlu obligatoriu, pentru unul sau mai multe riscuri acoperite de ramurile de securitate socială care fac obiectul prezentului regulament, în cadrul unui regim de securitate socială care se aplică tuturor rezidenților sau întregii populații active:
 - în cazul în care modurile de administrare sau de finanțare a regimului respectiv permit identificarea persoanei ca lucrător salariat ori lucrător care desfășoară o activitate independentă

sau

- în absența unor astfel de criterii, în cazul în care persoana este asigurată pe baza unei asigurări obligatorii sau facultative continue pentru un alt risc specificat în anexa I, în cadrul unui regim pentru lucrători salariați și lucrători care desfășoară activități independente sau al unui regim prevăzut la punctul (iii) sau, în absența unui astfel de regim în statul membru respectiv, dacă se încadrează în definiția din anexa I;

- (iii) orice persoană care este asigurată cu titlu obligatoriu pentru mai multe riscuri acoperite de domeniile prevăzute în prezentul regulament, în cadrul unui regim standard de securitate socială aplicabil întregii populații rurale în conformitate cu criteriile stabilite în anexa I;

(iv) orice persoană care este asigurată cu titlu voluntar pentru unul sau mai multe riscuri acoperite de domeniile prevăzute în prezentul regulament, în cadrul unui regim de securitate socială al unui stat membru organizat pentru lucrători salariați sau lucrători care desfășoară activități independente sau pentru toți rezidenții sau pentru anumite categorii de rezidenți:

— dacă persoana respectivă desfășoară o activitate salariată sau independentă

sau

— dacă persoana respectivă a fost anterior asigurată cu titlu obligatoriu pentru același risc în cadrul unui regim pentru lucrătorii salariați sau lucrătorii care desfășoară activități independente al aceluiași stat membru;

[...]"

- 4 Acordul dintre Comunitatea Europeană și statele sale membre, pe de o parte, și Confederația Elvețiană, pe de altă parte, privind libera circulație a persoanelor, semnat la Luxemburg la 21 iunie 1999 (JO 2002, L 114, p. 6, Ediție specială, 11/vol. 74, p. 97), prevede, la articolul 1 din anexa II privind coordonarea sistemelor de asigurări sociale:

„(1) Părțile contractante convin, în ceea ce privește coordonarea sistemelor de securitate socială, să aplice între ele actele comunitare la care se face trimitere, astfel cum sunt în vigoare la data semnării acordului și astfel cum au fost modificate de secțiunea A din prezenta anexă sau normele echivalente acestor acte.

(2) Termenii «stat membru» sau «state membre» care figurează în actele menționate la secțiunea A din prezenta anexă cuprind și Elveția pe lângă statele a căror situație este reglementată de actele comunitare relevante.”

- 5 Secțiunea A din anexa menționată face în special trimitere la Regulamentul nr. 1408/71.

Reglementarea națională

- 6 În temeiul articolului 15 alineatul (1) din Legea din 1979 privind protecția maternității (Mutterschutzgesetz 1979, BGBl. 221/1979), la solicitarea acestuia, angajatului trebuie să i se acorde un concediu fără plată până la data când copilul acestuia împlinește vârsta de doi ani, în cazul în care copilul locuiește alături de angajat.
- 7 Articolul 15 alineatul (3) din aceeași lege prevede că, prin acordul părților, concediul fără plată poate fi prelungit după acest moment. Deși concediul respectiv are ca efect continuarea raportului de muncă concret, pe durata sa se suspendă obligațiile principale care decurg din dreptul muncii.
- 8 În temeiul Legii privind alocația pentru îngrijirea copilului (Kinderbetreuungsgeldgesetz), părintele are dreptul să primească alocația pentru îngrijirea copilului, între altele, în cazul în care locuiește împreună cu copilul său pe teritoriul austriac. Atunci când un singur părinte beneficiază de alocația pentru îngrijirea copilului, aceasta se acordă cel mult până la împlinirea de către copil a vârstei de 30 de luni.

- 9 Potrivit articolului 4 alineatul (1) din Legea generală austriacă privind asigurările sociale (Österreichische Allgemeine Sozialversicherungsgesetz, denumită în continuare „ASVG”), salariații care lucrează la unul sau mai mulți angajatori sunt afiliați regimului de asigurări de sănătate, de accident și de pensie (asigurare integrală).
- 10 Articolele 7 și 8 din ASVG enumeră categoriile de persoane care sunt afiliate numai unei singure ramuri sau unui număr de două ramuri ale asigurării sociale. Astfel, potrivit articolului 8 alineatul (1) punctul 2 din ASVG, este parțial afiliată regimului de asigurări de pensie persoana care își crește copilul pe teritoriul național în mod efectiv și preponderent în decursul primelor 48 de luni calendaristice după nașterea acestuia, în cazul în care, potrivit legii, persoana în cauză era afiliată la regimul de asigurări de pensie sau nu devenise încă afiliată.
- 11 Instanța de trimitere precizează că, pentru a preveni orice discriminare, cerința privind creșterea copilului în cauză pe teritoriul național se consideră îndeplinită și în cazul în care copilul este crescut în Elveția.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

- 12 După nașterea fiului său la 7 ianuarie 2006, doamna Borger, resortisant austriac cu domiciliul în Austria, a beneficiat de un concediu fără plată până la 7 ianuarie 2008. Ulterior, aceasta și-a prelungit, cu acordul angajatorului, concediul fără plată pentru șase luni, mai precis până la 6 iulie 2008.

- 13 În cursul lunii martie 2007, doamna Borger s-a mutat, împreună cu fiul său, în Elveția, unde soțul acesteia exercită o activitate profesională începând din anul 2006.
- 14 În perioada cuprinsă între 5 martie 2006 și 28 februarie 2007, Tiroler Gebietskrankenkasse i-a plătit doamnei Borger o alocație pentru îngrijirea copilului, iar în perioada cuprinsă între 1 martie 2007 și 6 ianuarie 2008, o indemnizație compensatorie. Cu toate acestea, cererea doamnei Borger de a i se acorda alocația pentru îngrijirea copilului și de a beneficia în continuare de asigurări sociale pentru șase luni suplimentare a fost respinsă.
- 15 Prin decizia din 18 ianuarie 2008, Tiroler Gebietskrankenkasse a dispus retragerea, cu începere de la 7 ianuarie 2008, a beneficiului indemnizației acordate în compensarea pierderii alocației pentru îngrijirea copilului, pentru motivul că, întrucât doamna Borger nu era parte a unui raport de muncă efectiv în Austria, competența pentru plata alocațiilor familiale revenea Confederației Elvețiene, unde soțul doamnei Borger lucra și unde aveau reședința toți membrii familiei.
- 16 Instanța de trimitere semnalează că, potrivit afirmațiilor Tiroler Gebietskrankenkasse, raportul de muncă dintre doamna Borger și angajatorul său austriac a încetat imediat după împlinirea celor șase luni suplimentare de concediu fără plată.
- 17 În reclamația formulată la 15 februarie 2008, doamna Borger a susținut că Tiroler Gebietskrankenkasse avea obligația de a îi plăti, în perioada cuprinsă între 7 ianuarie și 6 iulie 2008, o indemnizație în compensarea pierderii alocației pentru îngrijirea copilului. Aceasta arată că, deși beneficiase de un concediu fără plată în perioada respectivă, ar fi trebuit totuși să fie considerată drept parte a unui raport de muncă efectiv și, ca atare, drept lucrător în sensul Regulamentului nr. 1408/71. Aceasta evidențiază că, de-a lungul întregii perioade de educare a copilului său, a fost afiliată parțial la regimul de asigurări de pensie austriac.

- 18 Cererea doamnei Borger a fost admisă în primă instanță, Tiroler Gebietskrankenkasse fiind obligată să îi plătească alocația pentru îngrijirea copilului pentru perioada cuprinsă între 7 ianuarie și 6 iulie 2008.
- 19 Apelul declarat de Tiroler Gebietskrankenkasse nu a fost admis de instanța sesizată, care a considerat că o persoană care își crește copilul în decursul primelor 48 de luni de după nașterea acestuia este afiliată parțial regimului de asigurări de pensie obligatoriu. Instanța a considerat că, dată fiind această afiliere parțială, revenea Republicii Austria obligația de plată a alocațiilor familiale, indiferent dacă mai exista încă un raport de muncă după perioada de concediu legal fără plată.
- 20 Tiroler Gebietskrankenkasse a declarat recurs extraordinar împotriva acestei decizii, reiterând argumentul potrivit căruia, în perioada cuprinsă între 7 ianuarie și 6 iulie 2008, doamna Borger nu putea fi considerată drept lucrător care deține un loc de muncă în Austria. Tiroler Gebietskrankenkasse susține în fața instanței de trimitere că doamna Borger a solicitat un concediu fără plată suplimentar, după sfârșitul perioadei legale, având ca unic scop primirea de alocații familiale. În plus, Tiroler Gebietskrankenkasse afirmă că asigurarea parțială de pensie nu face parte dintr-un regim de asigurări sociale pentru lucrători, iar calitatea de lucrător nu poate fi recunoscută unei persoane care își educă propriul copil fără să existe vreun raport de muncă.
- 21 În opinia doamnei Borger, calitatea de „lucrător” în sensul Regulamentului nr. 1408/71 depinde exclusiv de afilierea la o ramură a securității sociale și, în cazul său, la asigurarea de pensie sau la asigurarea de sănătate asociată alocațiilor de maternitate.

- 22 În cadrul deciziei de trimitere, Oberster Gerichtshof face trimitere la jurisprudența Curții (Hotărârea din 12 mai 1998, Martínez Sala, C-85/96, Rec., p. I-2691, Hotărârea din 4 mai 1999, Sürül, C-262/96, Rec., p. I-2685, precum și Hotărârea din 7 iunie 2005, Dodl și Oberhollenzer, C-543/03, Rec., p. I-5049), din care, potrivit instanței, rezultă că, pentru ca o persoană să poată fi considerată drept lucrător în sensul Regulamentului nr. 1408/71, criteriul determinant îl constituie afilierea la un regim de securitate socială pentru lucrători, exercitarea unei activități profesionale fiind lipsită de relevanță, iar un simplu concediu fără plată de care a beneficiat într-o perioadă determinată nu poate să ducă la pierderea de către o persoană a calității sale de „lucrător” în sensul Regulamentului nr. 1408/71.
- 23 Potrivit Oberster Gerichtshof, anumite elemente pledează în favoarea concluziei potrivit căreia afilierea parțială la asigurarea de pensie prevăzută, în ceea ce privește o persoană aflată în situația doamnei Borger, la articolul 8 alineatul (1) punctul 2 litera g) din ASVG nu constituie o afiliere la un regim de securitate socială în sensul Regulamentului nr. 1408/71. Instanța evidențiază că, astfel, respectiva afiliere parțială se realizează indiferent de existența unei activități profesionale anterioare sau actuale, exercitată în calitate de lucrător independent sau de salariat.
- 24 În aceste condiții, Oberster Gerichtshof a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 1 litera (a) din Regulamentul [...] nr. 1408/71 trebuie interpretat în sensul că se aplică – timp de șase luni – și unei persoane care, după sfârșitul perioadei legale de doi ani de concediu fără plată după nașterea copilului, beneficiază, cu acordul angajatorului său, de un concediu fără plată suplimentar de șase luni, pentru a obține durata legală maximă de acordare a alocațiilor pentru îngrijirea copilului sau a unei indemnizații compensatorii corelative, iar apoi reziliază contractul de muncă?

- 2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, articolul 1 litera (a) din Regulamentul [...] nr. 1408/71 trebuie interpretat în sensul că se aplică – timp de șase luni – și unei persoane care, după sfârșitul perioadei legale de doi ani de concediu fără plată, beneficiază, cu acordul angajatorului său, de un concediu suplimentar fără plată de șase luni, în condițiile în care în această perioadă persoana în cauză primește alocații pentru îngrijirea copilului sau o indemnizație compensatorie corelativă?”

Cu privire la întrebările preliminare

- ²⁵ Prin intermediul întrebărilor adresate, instanța de trimitere urmărește, în esență, să se stabilească dacă trebuie să fie recunoscută calitatea de „lucrător salariat”, în sensul articolului 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, unei persoane aflate în situația doamnei Borger în perioada de prelungire cu șase luni a concediului fără plată de care a beneficiat ca urmare a nașterii copilului său.
- ²⁶ Potrivit jurisprudenței Curții, o persoană are calitatea de „lucrător”, în sensul Regulamentului nr. 1408/71, în cazul în care este asigurată, chiar și pentru un singur risc, în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative, în cadrul unui regim general sau special de securitate socială prevăzut la articolul 1 litera (a) din regulamentul menționat, indiferent de existența unui raport de muncă (Hotărârea Dodl și Oberhollenzer, citată anterior, punctul 34).
- ²⁷ Instanța de trimitere subliniază însă, în primul rând, că doamna Borger este asigurată în cadrul unui regim de securitate socială indiferent de existența unei activități profesionale anterioare sau actuale. În al doilea rând, doamna Borger și-a prelungit în mod intenționat concediul fără plată cu acordul angajatorului cu unicul scop de a putea continua să primească alocația pentru îngrijirea copilului. În al treilea rând, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă afilierea doamnei Borger la regimul

de asigurări de pensie în Austria este cu adevărat relevantă, dat fiind că perioada de educare a copilului care dă dreptul la afilierea parțială a doamnei Borger la acest regim riscă să nu fie nicicând înregistrată contabil în sistemul securității sociale austriac, în ipoteza în care competența pentru plata pensiei pentru limită de vârstă a doamnei Borger ar reveni statului său de reședință, în speță Confederația Elvețiană.

- 28 În ceea ce privește primul element menționat, este suficient a se aminti că din Hotărârea Dodl și Oberhollzner, citată anterior, rezultă că, în ceea ce privește domeniul de aplicare personal al Regulamentului nr. 1408/71, existența unui raport de muncă nu prezintă relevanță, elementul determinant în această privință fiind faptul că o persoană este asigurată, în mod obligatoriu sau facultativ, pentru unul sau mai multe riscuri în cadrul unui regim general sau special de securitate socială prevăzut la articolul 1 litera (a) din regulamentul menționat (Hotărârea Dodl și Oberhollenzer, citată anterior, punctul 31).
- 29 În ceea ce privește al doilea element indicat de instanța de trimitere, trebuie să se constate că motivele personale ale prelungirii unui concediu fără plată nu joacă niciun rol, calificarea drept lucrător salariat în sensul articolului 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 depinzând de un criteriu obiectiv, mai exact faptul de a fi asigurat, fie și pentru un singur risc, în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative în cadrul unui regim general sau special de securitate socială prevăzut la această dispoziție.
- 30 În sfârșit, în ceea ce privește faptul că, la momentul exercitării efective a dreptului la pensie pentru limită de vârstă, perioadele de afiliere la regimul de asigurări de pensie în Austria pot fi înregistrate contabil nu în respectivul stat membru, ci în Elveția, este necesar să se evidențieze că, astfel cum a susținut Comisia Europeană în observațiile sale scrise, această circumstanță nu se opune recunoașterii calității de lucrător. Astfel, posibilitatea de a fi încadrat în domeniul de aplicare personal al Regulamentului nr. 1408/71 nu depinde de apariția riscului acoperit și, așadar, de a ști în care dintre cele două state vor fi înregistrate contabil respectivele perioade la momentul unei

eventuale admiteri în dreptul la pensie, ci de faptul de a fi asigurat efectiv, chiar și pentru un singur risc, în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative în cadrul unui regim general sau special de securitate socială prevăzut la articolul 1 litera (a) din regulamentul menționat.

- 31 Cele trei elemente evidențiate de instanța de trimitere nu sunt, prin urmare, în sine, de natură să înlăture calitatea de „lucrător” în sensul Regulamentului nr. 1408/71.
- 32 În speță, instanța de trimitere arată că sunt parțial afiliate la regimul de asigurări de pensie, potrivit articolului 8 alineatul (1) punctul 2 din ASVG, persoanele care își cresc copiii pe teritoriul național în mod efectiv și preponderent în decursul primelor 48 de luni calendaristice după naștere. Instanței de trimitere îi revine în orice caz sarcina de a efectua verificările necesare pentru a se asigura că, în ordinea juridică austriacă, o persoană aflată într-o perioadă prelungită de concediu fără plată, precum cea din acțiunea principală, continuă să fie afiliată la un astfel de regim de asigurări de pensie și că respectiva afiliere permite să se considere că persoana este asigurată, chiar și pentru un singur risc, în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative, în cadrul unui regim general sau special de securitate socială prevăzut la articolul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71.
- 33 Astfel, este necesar să se răspundă la întrebările adresate că, având în vedere cele de mai sus, calitatea de „lucrător salariat”, în sensul articolului 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, trebuie să fie recunoscută unei persoane aflate în situația reclamantei din acțiunea principală, în perioada de prelungire cu șase luni a concediului fără plată de care a beneficiat ca urmare a nașterii copilului său, cu condiția ca, în decursul acestei perioade, persoana în cauză să fie asigurată, chiar și pentru un singur risc, în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative în cadrul unui regim general sau special de securitate socială prevăzut la articolul 1 litera (a) din regulamentul menționat. Revine instanței naționale sarcina de a verifica dacă această condiție este îndeplinită în litigiul cu a cărui soluționare a fost sesizată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 34 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a opta) declară:

Calitatea de „lucrător salariat” în sensul articolului 1 litera (a) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1606/98 al Consiliului din 29 iunie 1998, trebuie să fie recunoscută unei persoane aflate în situația reclamantei din acțiunea principală, în perioada de prelungire cu șase luni a concediului fără plată de care a beneficiat ca urmare a nașterii copilului său, cu condiția ca, în decursul acestei perioade, persoana în cauză să fie asigurată, chiar și pentru un singur risc, în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative în cadrul unui regim general sau special de securitate socială prevăzut la articolul 1 litera (a) din regulamentul menționat. Revine instanței naționale sarcina de a verifica dacă această condiție este îndeplinită în litigiul cu a cărui soluționare a fost sesizată.

Semnături